

**THE INSTITUTIONAL CAPACITY OF THE STATE
IN ENSURING THE ESTABLISHMENT OF THE IDEOLOGY
OF SOCIAL JUSTICE IN SOCIETY, TAKING INTO ACCOUNT
THE WAR AND POST-WAR FACTORS**

**ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ДЕРЖАВИ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УТВЕРДЖЕННЯ ІДЕОЛОГІЇ
СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ
З УРАХУВАННЯМ ВОЄННИХ ТА ПОВОЄННИХ ЧИННИКІВ**

Viktoriia Mishchenko¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-354-5-9>

Актуальність проблеми соціальної справедливості найбільш гостро постає у періоди соціально-економічних та політичних перетворень. Тому війна в Україні, яка сприяла великій міграції населення, падінню рівня життя, росту бідності тощо має великий вплив на розуміння суспільством справедливого та несправедливого.

Історичний досвід свідчить, що у залежності від того, які соціокультурні цінності поділяли люди у певній країні, якою була специфіка їхнього менталітету та які історичні особливості супроводжували розвиток цих країн, формувалися різні уявлення про соціальну справедливість, а також встановлювались і різні моделі соціальної держави [1, с. 14].

Оскільки соціальної справедливості поза часом і простором не буває, сучасне суспільство потребує утвердження власної унікальної ідеології соціальної справедливості, яка би враховувала наявні уявлення усіх соціальних груп про справедливий розподіл благ та ресурсів.

Чи доречним можна вважати наявне у сучасному українському науковому середовищі розуміння соціальної справедливості принагідно до кола питань щодо воєнного періоду та повоєнного відновлення країни? На нашу думку, нові складні виклики, як то військова агресія, з якими зустрілася Україна вимагають відповідних часу з рішень та змін. Тому, виходячи зі складності соціально-економічної ситуації у країні в умовах війни, найбільш ефективним буде конкретизація поняття соціальної справедливості у чинному законодавстві (з урахуванням національних

¹ State Organization "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine", Ukraine

історичних вимог часу) та реалізація ефективної соціально-економічної політики держави задля післявоєнної відбудови країни.

Справедливість або несправедливість – це відчуття, яке людина переживає по відношенню до себе або інших осіб. Надання діям, явищам, подіям статусу «справедливих» є внутрішнім емоційним актом індивідуальної свідомості людини. Громадяни отримують інформацію про стан справ у суспільстві, економіці, політиці тощо і роблять свої оцінки, спираючись на традиції й світогляд. Інтерес державної влади полягає у збереженні соціального спокою й обґрунтуванні для суспільства власного існування. Громадяни, які відчувають, що живуть у справедливому суспільстві, краще відносяться до державної влади, яка, на їхню думку, створила такі умови. Жодна державна влада не припускає, що вона несправедливо відноситься до своїх громадян. Навпаки, вона розробляє й упроваджує в масову свідомість свою версію «соціальної справедливості» для запобігання соціальним конфліктам. Соціальна справедливість є такою, якою її усвідомлює суспільство. Мінлива природа суспільної свідомості накладає відбиток на розуміння критеріїв соціальної справедливості. Тому відсутність явних і прихованих конфліктів у суспільстві свідчить про дотримання принципів соціальної справедливості. Саме у створенні такого суспільного ладу полягає завдання державної влади [2, с. 11–12].

Незважаючи на велику наукову спадщину, в якій розкривається сутність та зміст соціальної справедливості, ця категорія продовжує залишатися однією з найбільш суперечливих. Науковим дослідженням соціальної справедливості часто перешкоджає певний соціальний світогляд дослідника, через який його висновки отримують політичне забарвлення [2, с. 8–12].

Сьогодні не можна не критично прийняти жодну із наявних концепцій соціальної справедливості, але в той же час, не можна ігнорувати їх позитивний та негативний досвід. Практика свідчить, що в перехідний період не можна зводити зміст соціальної справедливості ні до ринкової стихії, ні до адміністративної зрівнялівки. Завдання полягає в тому, щоб переосмислити зміст соціальної справедливості з точки зору пріоритету прав людини, збереження її гідності шляхом задоволення не лише конституційних, а й соціально-економічних прав. Зміст соціальної справедливості маємо безпосередньо узгоджувати з природним правом – забезпеченням основних прав людини [3, с. 6].

Питання соціальної, моральної та економічної справедливості особливо загострюються в перехідні періоди розвитку суспільства, коли руйнуються одні традиції і тенденції та виникають інші, а тому категорія «справедливість» весь час наповнюється новим змістом і потребує

переосмислення. Розвиток цивілізації, нові виклики людству потребують постійного оновлення концепції справедливості як у глобальних вимірах, так і стосовно реалії національного буття [4, с. 116].

Таким чином, складні виклики з якими зараз стикнулася країна можуть стати трампліном для концептуального переосмислення ідеології соціальної справедливості в українському суспільстві. Від того, які концепції соціальної справедливості будуть покладені в основу державної ідеології соціальної справедливості залежатиме те, які рішення будуть прийматися, та як буде будуватися стратегія та тактика повоєнної відбудови.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко Г. М., Реліна І. Є. Соціальна справедливість у світовій економіці: одвічний конфлікт держави і ринку. *Економічний вісник*. 2017. № 4. С. 9–15.
2. Кравцов О. О. Соціальна справедливість та її врахування в економічній політиці. *Економіка та підприємництво*. 2019. № 4 (109). С. 8–12.
3. Сокурєнко В. В. Роль соціальної справедливості в розбудові правової соціальної держави : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2002, 18 с.
4. Євдокименко Р. І. Соціально-економічний зміст категорії «справедливість» в умовах трансформації сучасного суспільства. *Проблеми соціальної роботи*. 2012. № 1(1). С. 114–122.